

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВА БІБЛІОТЕКА. Ч. 53.

Відповідає за редакцію: Володимир Гнатюк.

Гомерова Іліяда.

Рапсодія Г.

Переклав

Петро Байда (Ніщинський).

У ЛЬВОВІ, 1903.

З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка
під варядом К. Беднарського.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВА БІБЛІОТЕКА. Ч. 53.

Відповідає за редакцію: Володимир Гнатюк.

Гомерова Іліяда.

Рапсодія Г.

Переклав

Петро Байда (Ніщинський).

У ЛЬВОВІ, 1903.

З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка
під зарядом К. Беднарського.

Збірка М. С. ВОЗНЯКА

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ И- 35315

Накладом Українсько-руської Видавничої Спілки
у Львові, ул. Чарнецького ч. 26.

Іліяда Г.

ЗМІСТ.

Узброївшись на збоїще, вояки сходять ся, Троянці з криком та гамором, Ахейці мовчки; Парис або Олександр! гордовито визиває на поєдинок що найхоробрійших Ахейців; вийшов Менелай, і Парис його вздрівши дременує з переляку й заховав ся 1—37. Але засоромлений і приструнчений Гектором згоджуєть ся на поєдинок з Менелаєм, котрий допоминаєть ся, щоб побіднику присудити Єлену зо всіма скарбами, які вона привезла з собою, та щоб отся умова була стверджена самим Пріямом 38 - 110. Вояки складають оружя і чинять сьвяті офіри, кожен по своєму звичаю. Тою порою Єлена, допевнившись від Веселки про поєдинок Париса з Менелаєм, іде на башту троянської твердині і звідтіль показує Пріямови й троянським старшинам усіх атаманів і привідців Ахейських, називаючи кожного по йменю: Агамемнона, Одиссея, Аякса, Ідоменея й ин. 111—233. Шукає проміж вояками й своїх братів Кастора й Полідевка, але не знаходить 234—245. Пріям, оповіщений вістником, приїзжає вкупі з Антинором у стан Ахейців; умова про поєдинок

освящуєть ся офірами і Пріям вертаєть ся в Трою 246—313. Гектор з Одиссеєм розмірюють місце для поединку і мечуть жереби — кому зачинати; Парис і Менелай узброївшись виходять на середину і бють ся; але Киприда (Афродита) захищає Париса, виносить його потайно з бою в його власну опочивальню; туди-ж приводить і Єлену силоміць 314—448. Менелай задармо шукає супротивника скрізь по герцю. Агамемнон притьмом править з Троянців вернути Єлену, всі скарби й учинити умовну пеню; Ахейці оплесками одобряють мову Атрієнка 449—461.

От як узброїлось кожне військо
з своїм атаманом,
Рушили з гамом великим Троянці,
мов з клетком пташиним:
Клекіт такий журавлія завш лунає у
хмарах, під небом,
Як оця птиця, позбувшись дощів і
слоти зимової,
5 Зграями з клетком поїад течію про-
лїта Окїяна,
Вбивство несучи і смерть чоловічкам
маленьким — Піїмеям¹⁾,
Та з хмар зненацька на них накида-
єть ся люто і хижо;
Але Ахейці рушали все мовчки, па-
лаючи сильно —
Й ворогів збити і серцем відважним
своїх захистити.
10 Як-ото Нот по нагірних шпильях
розсипає тумани,
Що чабанам неприємні, а злодію —
луччі від ночі,

- Наскрізь котрих можна вздріти лиш
стільки, що скинути оком,
Так само і під ногами рушаючих ку-
рява пилу
Вихром вставала, бо надто похіпливо
йшли через поле.
- 15 А як зійшлись, опинивши ся близько
одні проти других,
З-перед Троянців з'явивсь Олексан-
дер — Парис боговидий,
З шкурою барса на рамі і луком кри-
вим за плечима,
З шаблею ; мав у руках теж два спи-
си загострені міддю,
Й ними стрясав, визиваючи всіх що
найлуччих Ахейців
- 20 Вийти насупроти його і стати ся в
пліку смертельнім.
Лиш запримітив його Менелай,
вихованець Ареса,
Що той поперед оружних рядів ви-
ступа гордовито,
Мов лев голодний зрадів, що наткнувсь
на велику скотину —
Чи на оленя рогатого, чи на пірни-
козу дику,
- 25 І пожирає жаждливо, хоча і несуть
ся на його
І прудконогі хорти і ловці молоді та
проворні ;

- Так Менелай зрадїв, як боговидого
вздрів Олександра
Поперед себе очима, і мовив: „Тепер-
то пронозі
Я вже віддячу“, і скочив з візка во-
ївного на землю.
- 30 А боговидий Парис-Олександр, поба-
чивши з близька
В перших рядах Менелая, увесь за-
трусивсь з переляку
Тай шмигонув у юрбу товариства, ті-
каючи смерти.
Як-ото часом хто, вздрівши дракона,
назад чимчикує
В пущі нагірні, бо жах підкосив йому
з-разу колїна,
- 35 Та дропака дав увесь побілїлий, не-
мов би от крейда, —
Так дременував тоді і боговидий Парис-
Олександр
В юрму своїх гордовитих Троянців з
очий Атрієнка.
Тут його Гектор срамотними став до-
рікати словами:
„Пархо-Парисе, красучий лицем,
дївчуриську зрадливий!
- 40 Лучче-б ти був і на свїт не родивсь
та сконав би без шлюбу, —
Цього бажав би я лїпше, й для тебе
булоб безпечнїйше,

- Чим оттакою проявою стати на по-
сьміх всім другим.
Глянь, як кепкують тобою усі куче-
ряві Ахейці!
Думали, бач, що красучий лицем ти
і справді завзятий
45 Лицар, а в тебе ні сили, ні серця, ні
навіть кебети.
Як же ти, бувши таківським, на чов-
нах прудких мореходних
Понт переплив колись, юрму товари-
шів любих зібравши
Та до чужинців утершись, завіз з їх
далекого краю
Жінку красуню, ще й родичку близьку
вояків славетних,
50 На безголова і батькови й городу й
краєви всьому,
Ворогам нашим на радість, самому ж
собі на наругу?
Ти от не витревав перед могучим в
пліку Менелаем,
А памятав би, якого вояки ти звабив
подруже!
Не захистила-б і кобза тебе й Афро-
дитині дари —
55 Кучері й врода, коли вже у порох ти
носом зарив би.
Надто Троянці твої полохливі, а то
вже ти був би

Вдягненим в камінний хитон за бідн,
яких понакоїв“.

І йому знов боговидий на це
Олександр промовив :

„Гекторе ! вилаяв ти по заслужі мене,
а не дармо ;

60 Все в тебе серце тверде та загарте
ніби от сокира

Та, що під натиском тесника легко
пронизує наскрізь

Бервно човенне і майстрови більш
приспоряє охоти, —

Так і у тебе на серці байдужливі за-
міри й гадки.

Ти мені дарів жаданих не гудь золотої
Киприди ;

65 Не нісенітниця божеські дари, а вар-
ті пошани :

Їх подають лиш боги, самостай же
ніхто не придбав би.

Ну, а тепер, коли хочеш, щоб я во-
ював таки й бив ся,

Посадови й заспокой і Троянців усіх
і Ахейців,

А на середину тільки мене й Мене-
лая палкого

70 Випустіть бити ся в двох за Єлену і
всенькі маєтки ;

І котрий з нас переборе другόго і ви-
дасть ся дужчим,

Хай забира все добро й молодицю до
дому провадить ;

Ви-ж всі, взаїмними клятвами мир
заклучивши тревалий,

Жуйте у Трої родючій, а иньші не-
хай собі їдуть

75 У конекормий свій Аргос і славну
жінками Ахаю“.

Так він сказав, і зрадїв вельми

Гектор, почувши се слово :

Вийшов на серед Троянців і став їх
батави спиняти,

Поперек ратище взявши, і всі одно-
часно спинились ;

Лиш кучеряві Ахейці мітіли у Гек-
тора часом

80 Стрілами, часом і просто камінем йо-
го налучали.

Але тут грізно галаснув на них воло-
дар Агамемнон :

„Здержтесь, Аргівці! пакиньте
мітіти, молодці ахейські!

Бо шлемоблискавний Гектор якесь
прагне слово сказати“.

Так-от галаснув ; занишкнули
всі, мов води в рот набрали.

85 Вийшов тоді на середину Гектор і
мовив воякам :

„Вчуйте од мене отсе ви, Троянці й
голїнні Ахейці,

- Реч Олександра, за кóтрого сварка
між нами зняла ся.
Він загадав, щоб всі иньші Троянці
тай ви всі Ахейці
Броню хорошу свою поскладали на
землю родючу,
90 А його щоб з незвитяжним в пліку
Менелаєм пустили
Бити ся тільки у двох за Єлену і
всенькі маєтки,
І котрий з двох переможе і видасть ся
дужчим і луччим,
Хай забира все добро й молодицю до
дому провадить,
Иньші-ж взаїмними клятвами мир хай
заключать тревалій“.
- 95 Так-от сказав, і занишкнули всі,
мов води в рот набрали.
Згодом промовив до всіх Менелай
значним голосом славний:
„Вчуйте-ж тепер і мене, бо жур-
ба надзвичайна та скрута
Рвуть менї серце: по мойому треба
вже вам замиритись
Тай розійти ся, бо горя багато ви тут
натерпілись
- 100 Через посвару мою, як і через почин
Олександра.
Що-ж? кому з нас двох судило ся
вмерти і долю настигнуть,

Хай той і гине, а ви помиріте ся як
найскорійше.
Біле ягня принесіть задля Геї²⁾ і чорну
ягничку
Для Геліоса, а Зевсови иньше ягня ми
заріжем ;

- 105 Та припровадьте й Пріямову силу,
щоб сповнив присягу
Сам, бо сини його і гордовиті та ще
і невірні,
Щоб часом хто по презирству Зеве-
сових клятв не зневажив :
Серце і гадки молодших по всяк час
хибкі, непостійні,
А вже старий де нанвкне, вперед і
і назад пильним оком
- 110 Дивить ся, щоб гаразднійше було як
одним, так і другим“.

Так він сказав ; тут Троянці
зраділи, зраділи й Ахейці
В певній надії спочити, скорботну
війну перебувши ;
Коний спинили в рядах, як стояли, й
самі позлізали,
Броню з себе поздіймали й поклали
під ряд на долівці

115 Близько одні коло других, — між ни-
ми землі було омаль.
Гектор послав голосителів двох
до троянського замку

- Як найскорійше принести ягня, запро-
сити й Пріяма;
А володар Агамемнон наказ дав Тал-
фівію джурі
На дуспенастії човни піти та ягня
тож принести, —
120 І не ослухав ся той богорівного Ага-
мемнона.
В той самий час і Веселка прий-
шла до Єлени красуні
Вістником, постать принявши і вид
Лаодики зовиці,
Що була замужем за Елїкаоном Ан-
тиноренком, —
А між дочками Пріяма була Лаодика
найкраща;
125 Стріла Єлену в горніці за довгим
варстатом, що ткала
Тканю двійну сріблохвилу, де виткала
різних багато
Вчинків Троян конеборих і мідяно-
бронних Ахеян,
Скільки з-за неї терпіли вони з при-
вередів Ареса.
Стоячи близько її, прудконога Весел-
ка сказала:
130 „Йди-но, невісточко люба, поба-
чити речі дивозні

- У конеборих Троянців і мідяноброн-
них Ахейців.
Спершу вони друг-на-дружку неслись
многослізним Аресом
Поздовж розлогого поля, згубливого
прагнучи пліку;
Сеж от давно вже всі мовчки стоять, —
вгамувала ся січа, —
- 135 Пообпиравшись на щити і списи встро-
мивши у землю.
Лиш Олександр у двох з Менеласм
Аресолюбивим,
Вийшовши з довгими списами, бити
ся будуть за тебе,
Й хто переборе, тому ти і жінкою ми-
лою станеш“.
- Так-от сказавши, богиня збудила
солодку жадобу
- 140 В серці до першого мужа, до рідного
міста й родильців.
Зараз срібнястим вона повивалом уку-
тавшись щільно,
Похапцем вийшла з будинків, сльозу
проливаючи чулу,
Та не сама, а пішли в слід за нею
і дві покоївки,
Плачучи Єфра, Питфія дочка, й воло-
ока Климена,
- 145 І незабаром дістались всі трое до
Скейської брами.

Там на-около Пріяма і дуків —
Панфоя, Фимита,
Ламба і Клитія та Ікетіона, віті
Ареса,
Укалегон з Антинором, обидва на диво
розумні,
Яко народні старшини сиділи зверх
Скейської брами;
150 З старощів вже од війни відсахнулись,
за то на розмови
Хвисткі як перш, стеменїсенько мов ті
комахи-цикади,³⁾
Що по дібровах, на дереві сидючи,
звінко строкочуть.
Так оттакі-то троянські старшини си-
діли на башті,
І лиш побачили, що і Єлена на мури
виходить,
155 Стали промежи собою крилатії речи
казати:
„Е, ні! докору не варті Троянці
й голінні Ахейці,
Що за таку молодицю так довго тра-
функі терпіли.
Але хочай і така вона, хай на чов-
нах відїзжає,
160 Щоб анї нам, анї дітям біди навпослі
не лишила“.
Так-от мовляли вони, а Пріям
кликнув в голос Єлену:

„Йди сюди ближче, дитино кохана, сї-
дай коло мене!

Передо мною нї в чїм ти невинна:
боги винуватї,

165 Що напутили на мене ахейську війну
многослїзну.

Та щоб менї ти наїменувала дивозного
дуку:

Хто такий онде оттой молодий та ви-
сокий Ахаєць,

Правда, і другї там є головою ві?
нього ще вищїд

Але ж такого-от кр´асеня я ще нїколи
не бачив,

170 Нї так поважного: на чоловіка-царя
удає він“.

Й зараз Єлена, з жінок божес-
твенна, йому відповіла:

„Ти менї, свекоре любий, всечасний
єси й надзвичайний:

Лучче булоб, щоб постигла мене люта
смерть, як сюди я

За твоїм сином поїхала, кинувши
шлюбний будинок,

175 Серцеви милих: маленьку дочку й
однолїтків жаданих;

Але сього не лучилось, і тим то я
плачу і тану.

Все, що питаєш і відати хочеш, скажу
чистосердно:

Се-ото сам Атрієнко, державний над
всїх Агамемнон;
Він у них все — і значний володар
і тревалий вояка,
180 А менї суці був дївер, колиб же то й
справдї знов став ним!“
Так-от сказала вона, і старий
здивувавши ся крикнув:
„О, Атрієнку! щасливим родивсь ти
і вік твій щасливий!
Скількиж-то справдї у тебе в під-
данстві ахейського люду!
Я от і в Фригії раз якось був, вино-
градом багатїй,
185 Де бачив силу Фригійців на конях
гнїдих, прудконогих,
Спритних підданців Отрія й подобного
ббгам Мнїдона.
Стацію мали тодї вони на берегах
Сангарія;
Там-то і я з ними був, бо союзником
їхнїм вважав ся,
В той самий день, як прийшли Ама-
зонки мугирообразні,*)

*) *ἀντιάνειρα* = однакової сили і відваги з чоловіками. Амазонки мешкали в Каппадокії біля берегів Чорного моря. Вони нападали на сусідні країни і випалювали собі кожна одну цицьку, щоб легше було лука натягати.

190 Всеж їх не стільки було, скільки сих
острозорих Ахейців“.

В другорядь знов, Одиссея уздрів-
ши, старий запитав ся :

„Ну, а тепер мені, люба дитино, ска-
жи про тамтого ген — хто він ?
Зростом він од Агамемнона менший
слив'є головою,

Але-ж у плечах і в грудях він шир-
ший, коли придивитись.

195 Броня його бач лежить на родючій
землі особливо,

Сам же, ніби от плохенький баран,
по батавах никає ;

Тим-то отсе я й рівняю його з бара-
ном густошерстим,

Що крізь велику отару ягниць срі-
блорунних проходить“.

І йому знов одповіла Єлена, Зеве-
сом рожденна :

200 „Се — Лаертенко, вояка і цар, Одис-
сей хитромудрий,

Що на Ітаці багатій, хоча й кам'я-
нистій родив ся.

Знає всілякі він хитрощі й мудро по-
радити вміє“.

Тут на сїм слові її перебив вдо-
хновлений Антинор :

„Сущую правду й сьвяту, молодице,
отсе ти сказала ;

- 205 Бо вже сюди раз якось Одиссей бо-
жественний приходив,
Вістку про тебе зачуту, у двох з Ме-
лаєм войвитим;
Я тоді сам їх гостливо приймав у
батьківських палатах,
Кожного добре спізнав я звичаї і му-
дрі поради.
Як поприходять було на майдан, де
Троянці збирались,
210 То як стоять, Менелай визначав ся
плечем широчезним,
А коли рядом сидять, Одиссей почти-
війшим здавав ся.
Та і на радах було як зачнуть ви-
прядати докази,
То Менелай виголошував бесіду по-
хапцем, сквашно,
Коротко, але виразно, не був бач ні
великомовним,
215 Ні баламутним, хоча і далеко молод-
ший літами.
А як було говорити вставав Одиссей
хвтромудрий,
То стояв тихо, похвюпо, потупивши
очі у землю,
Берлом бувало ні взад, ні вперед не
порушить ніколи,
А несхиблено держав і зовсім на не-
знайку походив, —

220 Так-ото й скажеш, що дуже сердитий,
або божевільний.

Але-ж коли було випустить з груди
свій голос дуженний,

Й речи посиплють ся так, як бува
лопотить град осінній,

Вже з Одиссеем тоді й жаден смерт-
ний не сьмів би змагатись,

Не дивувались і ми так, як в перший
раз вид його вздріли“.

225 В третє, Аякса побачивши, знову
старий запитав ся:

„Ну, а хто-ж другий Ахеєць, оттой
огрядний та високий,

Що видаєть ся плечима широкими і
головою?“

Знову Єлена, з жінок божествен-
на, йому відповіла:

„Ге! се дивозний Аякс, непоборна о-
пора Ахейців.

230 На бік від нього посеред Критянів
стоїть, наче бог-от,

Ідоменей, а в круг його атамани тов-
плять ся Критські.

Часто його трактував Менелай, вихо-
ванець Ареса,

В нашому домі, як з Криту бувало
до нас приїжає.

Але цікаво: от других усіх острозо-
рих Ахейців

235 Бачу, пізнала всіх зразу і навіть імя
їх сказала-б;
Тільки не можу зискати ще двох роз-
порядників війська —
Кастора кінника і навкулачки борця
Полїдевка,
Рідних братів моїх, бо нас родила
всіх трьох одна мати.
Чи вони і не рушали з веселого Ла-
кедемону,

240 Чи може справді прибули на човнах
сюди мореходних,
Та не хотять тепер з другими вкупі
на збоїще стати,
Стиду злякавшись і блуду мерзеного,
що я вчинила? "

Так-от сказала, а тих вже зе-
мля жизненосна сховала
В лонях своїх таки в рідному, мило-
му Лякедемонї.

245 В той час по місту вели голоси-
телї за-для присяги
Двох баранів і вино, дар землі пло-
довитої, смачне
Несли в козлячїм міху, а попереду
киліх блискучий
Й гарний Ідей нїс, а з килїхом суто-
золотї килїшки.
Та зупинивши ся біля старого почав
понукати :

250 „Лаомеденку! вставай та іди, те-
бе просять старшини
Разом усі — і троянські і мідяно-
бронних Ахейців —
Вийти у поле до них і присягу сьвя-
ту учинити:
Наш Олександр, а їх Менелай, ви-
хованець Ареса,
Вийдуть і довгими списками бити ся
будуть за жінку,
255 Й хто переборе, тому назад вернуть
і жінку й маєтки;
А ми всі, мир заключивши тривалий
і щирую дружбу,
Будемо жити любенько у Трої, Ахей-
ці-ж поплинуть
І конекормий Аргос та в Ахайю сла-
ветну жінками“.

Так от сказав; сполохав ся ста-
рий і звелів товариству
260 Коний в візок запрягати, і ті його
волю вчинили.
Виліз Пріям на візка і назад к собі
віжки поцупив,
Попліч з ним став на чудово яскра-
вим візку і Антинор,
Та заняли баских коний крізь Скей-
ськую браму у поле.
От як достигли коша, де Троян-
ці стояли й Ахейці,

- 265 Зараз з візка позлізали і рушили по-
лем цвітучим
В саму середину війська і стали про-
межи вояків;
Там їм на зустріч в пошану піднявсь
володар Агамемнон
І Одиссей мудрагель; голосителі бра-
ві принесли
Начинне за-для сьвятої присяги, вино
розбавляли
- 270 В куфі, а потім царям усім митель
на руки зливали.
Тут Атрієнко, руками враз витягши
ніж здоровенний,
Що висів завше у нього при піхвах
великої шаблі,
Повстї нарізав з чола баранів, голо-
сителі-ж жваво
Пороздавали старшинам Троян і Ахе-
ян по черзі;
- 275 Й сам Атрієнко молитись почав, руки
в гору піднявши:
„Батьку Зевесе, що в Іді цару-
еш, величній, преславний!
Й ти, Геліосе, що все назираєш і чу-
єш під небом,
Ріки і земле і ви, попідземні богове,
що в муках
Держите душі померших, котрі нару-
шають присягу, —

- 280 Сьвідками будьте тепер і присягу
сьвяту бережіте
Як в поєдинку отсе Менелая убє!
Олександр,
То нехай він і Єлену тримає і всень-
кі маєтки;
А ми поплинем до дому на човнах
своїх мореходних;
А як що знов Олександра убє Мене-
лай, цар білявий,
- 285 Мусять Троянці й Єлену й маєтки
нам всенькі вернути
Та і пеню Аргівянам сплатити, яку
подобав,
Щоб вона в памятку стала ся навіть
нащадкам далеким.
А коли може мені і Пріям і Пріямові
діти
Тої пені не захочуть сплатити, як
вмре Олександр,
- 290 То я зостану ся тутки на дальше і
битимусь палко,
Поки пені не здобуду й скінчання
війни не діжду ся".
Мовив, і гострим ножем бара-
нам перерізавав горлянки
Тай поскладав на долівці; тріпочучи
мляво, ягнята
Здохли раз-по-раз, бо мідь з них всіх
виперла дух живосилом.

- 295 Потім килішками всі почали вино
черпати з кухов
Та возливали як звичай в офіру бо-
гам віковичним;
Молячись голосно от-що казали Ахей-
ці й Троянці:
„Зевсе величній, преславний і
иньші боги віковичні!
Всіх тих, котрі от з нас перві посьмі-
ють зломати присягу,
300 Щоб по підлозі так мізок полляв ся,
як се вино леть ся,
Їх і дїтїй, а жінки щоб к чужинцям
пішли у неволю!“
Так-от молились, але молитов їх
не вчув Кронїєнко.
Після молитви до них мовив слово
Пріям Дарданенко:
„Вчуйте-ж тепер і мене ви, Тро-
яни й голїнні Ахейці!
305 Мушу я зараз вернутись назад в
Ілїон височенний,
Бо не здолаю вїяк, щоб очима ста-
рими дивитись,
Як в поединку мій син буде битись
з палким Менелаєм.
Відомо тільки козарному Дїю та инь-
шим безсмертним
Те, кому з них двох на збоїщі сїм
кінець смертний судив ся.“

310 Так-от сказавши, старий положив на
візку овечата
Поофір'овані, сам став і в руки взяв
віжки блискучі;
Попл'ч з ним став на чудово яскравім
візку і Антинор
Та враз обоє назад і поїхали до
Іліону.

Гектор тоді Пріяменко, а з ним
Одиссей богорівний

315 Ста ли розміривать місце на кроки
задля боевіща,
Й кинувши жереби в мідний шолом,
почали ним трусити,
Котрому першому з них кинуть ра-
тище коване мідю.
А вояки всі молились і руки до б'огів
здіймали,
Й молячись голосно, от-що казали
Ахейці й Троянці:

320 „Батьку Зевесе, що в Іді царуєш,
величній, славетний!
Хто з їх обоїх вчинив межи ними сей
гибельний посвар,
Дай тому страту і вбитим нехай упір-
не в дім Аїда,
Нам же живим мир тревалий хай
станеть ся й дружба довічна“.
Гектор ось шоломоблискавний
став тим шоломом стрясати,

- 325 На бік лице одвернувши, і вискочив
жереб Париса.
Войовники зараз посадовили ся в ряд
по батавах,
Де їх і конї стояли баскі і вся броня
лежала.
А Олександр велебний, подружже
Єлени красунї,
Став одягати ся спїшно в свої моде-
рунки коштовні:
- 330 Самперед на голениці натяг наголїн-
ники пишні,
Котрі гаплїкамав срібними з заду на
литках змикались;
В друге знов панцир кільчастий вкруг
грудий напяв і заплїчча,
Рідного брата Лікаона зброю, йому
враз під міру,
А через плечі повісив і сріблоцьвя-
ховану шаблю
- 335 Мідну, після приладна́в собі довгого,
щита важкого,
А буйну голову шоломом вкрив із со-
бачої шкури,
З кінським хвостом, котрий з верху
шолома грізно майталав ся;
В руки взяв списа важкого, який по
долонї прийшов ся,
Так само і Менелай вихованець Ареса
зброїв ся.

- 340 Отже лиш тільки узброїлись ко-
жний в своїм товаристві,
Вийшли в середьну й стали промежи
Троян і Ахейців
Та позирали суворо, аж страшно було
всім дивитись
Як конеборим Троянам, так само й
голінним Ахейцям.
Стали один проти другого близько в
розміранім місці,
345 Списами грізно махали і помстою па-
лахкотїли.
Першим по черзі метнув Олександр
довженного списа,
І Атрієнка влучив в мідний щит оди-
наковий всюди;
Міді однак не пробив, але шпеник
його ввесь погнув ся
В міцному щиті. Тоді Менелай Атрі-
єнко схопив ся
350 З шаблею й списом піднятим насу-
проти, молячись Зевсу:
„Зевсе владико! даруй відо-
мстити, хто перший з нас скоїв
Зло: Олександра велебного от побори
в мої руки,
Щоб мав жахати ся кожен з людей
найпізнійше рождених,
Злом не платити хазяїну, щоб подасть
зайдї гостину“.

- 355 Так мовив і замахнувшись пу-
 стив довгенастого списа,
І Пріяменка влучив в мідний щит
 одинаковий всюди.
Спис Атрієнка важкий пробив на-
 скрізь блискучого щита
І у цяцькованій штучно мисюрці за-
 стрягнув глибоко,
Й шпеником в клапті порвав під па-
 хвою хитон Олександрів.
- 360 Той на бік посторонив ся, тікаючи
 чорної смерти.
Тут Атрієнко, в мент витягши срібло-
 цьвяховану шаблю,
Трахнув у бляху поверх шишака, і
 шаблюка об шолом
В трое і в четверо перекришилась і
 з рук полетіла.
Заголосив Атрієнко, зирнувши на не-
 бо широкє:
- 365 „Батьку Зевесе! не має над те-
 бе згубнійшого бога!
Думав я і сподівався Олександрю од-
 дячить за кривду;
Се-ж от в руках поломала ся шабля,
 і списа важкого
Дармо в руки мною пущено: я не
 вразив супостата“.
- Мовив, і скокнувши цупко схо-
 пив за гребінь шишаковий,

- 370 Та повернувши назад, поволік до го-
лінних Ахейців,
А тому воле й горлянку здавив по-
цьвяхований ремінь,
Що вив ся з крис шишака вниз і на
підборідді змикав ся;
І доволік би напевне і доброї слави
зажив би,
Як би сього не збагнула в мент Зевса
дочка Афродита:
- 375 Ремінь на ньому з забитого дужо во-
ла розірвала,
І Олександрів шишак за рукою пух-
кою подав ся;
Ним кілька раз замахнувсь Менелай
і в батаву Ахейців
Кинув, а там шишака підхопили то-
вариші браві;
Лицар назад поскакав, паленіючи вби-
ти Париса
- 380 Списом мідяним, а того з поперед очий
Афродита
Викрала легко, як бог, і туманом гу-
стим обгорнувши
У спочивальню пахущу ввела і там
посадовила,
А сама вийшла Єлену покликати. Сю
молодицю
Стрінула в башті високій на мурах;
круг неї Трояное

- 385 Зграя стояла. Смикнувши за некта-
ровé повивáло
Й постать принявши старезної баби-
прядухи і няньки,
Щó в Лакедемонї в пишних покоях
її проживала,
Вовну для неї сукала й любила од-
мінно царівну, —
Сїй то старій уподóбившись, їй Афро-
дита мовляла:
- 390 „Йди лиш, Єлено, до дому: тебе
Олександр шукає
Та дожидає тебе в спочивальнї на то-
ченім ліжку,
Гарний такий та в хорошій одежі,
нїхто не сказав би,
Що він на збоїщі з ворогом бив ся,
а що повернув ся
З вулицї із хороводного кола і сїв
відпочинуть“.
- 395 Так-от сказала і в грудях Єле-
нних збурила душу;
Та-ж як побачила шию богинї роскі-
шну та білу,
Повнїї груди пухкі і яскраво блиску-
чїї очі,
З дива жахнулась, назвала по йменю
і заговорила:

- „Цур тобі й пек! задля чого
ти прагнеш мене ошукати?
400 Певно ти хочеш мене куди-небудь
ще дальше завести
В город який величезний Фригій-
ський або Мионійський?
Може і там є у тебе приятель з лю-
дий осьвічених?
А через те, що тепер Менелай, Олек-
сандра здолавши,
Хоче мене вже ненáвисну знову до
дому повезти,
405 Тим отсе певно й прийшла ти сюді,
щоб мене одурити?
Ти біля него сиди й від дороги богів
відсахни ся,
І більш ніколи вже не повертай ся
назад до Олімпу,
Завш біля нього піклуй ся, турбуй ся
за ним, побивай ся,
Поки він з тебе не зробить чи жінку
собі чи рабиню.
410 Я туди більше не піду — було-б не-
звичайно та й сором,
Що-б я з ним ліжко ділила: мене-б
після того Троянки
Всі осьміяли: доволі у мене ваги й
так на серці!“
В гніві великім за се Афродита
Єлені мовляла:

„Та не дратуй бо, невдячна, мене, бо
як тільки розсержусь,
415 То зненавижу тебе так, як досі без-
мірно любила:
Межи Троянців і межи Данайців таку
проти тебе
Помсту доткливу посію, що лютою
смертю загинеш“.

Так от сказала; злякалась Єле-
на сей пострах почувши,
І повивалом сріблястим укутавшись,
рушила мовчки
420 Крадемці од всіх Троянок, а переду-
вала богиня.

От як прибули вони до розкіш-
них палат Олександра,
То покоївки похіпливо кинулись всі
до роботи,
А божественна з жінок піднялась в
спочивальню високу;
Там Афродита омизлива, взявши сква-
пливо принесла
425 Крісло парадне й поставила насупроти
Олександра;
Сіла Єлена, козарного Дія дочка, на
те крісло,
Очі у бік одвернула й давай чоловіка
ганьбити:
„Се ти вернув ся з війни? було-б
лучче, щоб там ти й загинув,

- Зборений лицаром тим, що був пер-
шим моїм чоловіком.
- 430 Спершу ти як нахваляв ся, що лучче
куди Менелая
І питоменною силою та і руками і
списом...
- Йди-ж от тепер і могутного знов ви-
зивай Менелая
- Стяги ся ще раз з тобою; але-ж се
дурниця, й я кажу
- Справи воївні покинути і з Менела-
ем білявим
- 435 З опалу не зачинати війни, нїже бити
ся в єдно
- Несамовито, щоб лицар тебе метким
списом не стратив“.
- І на сю гану Парис одповів їй
такими словами:
- „Не засмучай менї, жінко, тяжкими
докорами серця!
- Ниньки мене Менелай поборов з-за
підмоги Афини,
- 440 Послі-ж і я його збору, бо й з нами
боги теж бувають.
- Се-ж от давай лишень ляжем та в лю-
бощах вкупі спочинем,
- Бо ще нїколи так любові серця менї
не млоїли,
- Навіть тоді, коли я тебе вкравши з
веселої Спарти,

Перший раз плив на човнах море-
ходних з тобою на північ

445 Та на Кранайському острові любо-
щами вдовольнив ся, —

Так і тепер тебе люблю, і жага пал-
ка мене млоїть“.

Мовивши встав і на ліжко пішов,
а за ним пішла й жінка:

Там вони в двох собі вкупі й спочили
на точених ліжках.

А Атрієнко шмигляв по батавах не-
наче звірюка

450 Назирком, чи не побачить де-небудь
в рядах Олександра;

Але ні жаден з Троянців, ні жаден
з союзників бравих

Певно не вмів Менелаєві виявить, де
Олександр;

Вже-б дружби ради його не ховали,
як би хто де бачив,

Бо той усім поневірів ся гірше від
чорної смерти.

455 Тут вже до всіх разом заговорив во-
лодар Агамемнон:

„Вчуйте, Троянці, мене, й ви
Дардани й союзники також!

Видимо, що перевага зостала ся за
Менелаєм;

Видайте-ж нам Аргівянку Єлену, а з
нею й мастки

Пояснення.

1) *Πυγμαῖοι* (*πυγμή*) — карлики завдовжки з кулак, мітичний народ Індії, а по Страбону — Етіопії, бо всі Етіопи маленького (низького) зросту.

2) *Γῆ* (*γέα*) богиня землі, Велика Мати, жінка Урана.

3) *Τέττιγες*, лат. *cicada* — комаха з̄породи сарани, яку в давнину вживали в страві (сѣв. Письмо, кн. Левит XI, 21). *Inspectare cicadas* — ворожити на цикадах і по стрекоту сих комах відгадувати погоду.

О п о в і с т к а.

„Українсько-руська Видавнича Спілка“ видала доси отсі книжки :

В першій серії „Белетристичній Бібліотеці“ :

Ціна в короновій вал.

1. С. Ковалів. Дезертир і інші оповідання	1·60	К.
2. Іван Франко. Поєми	1·60	„
3. О. Кобилянська. Покора і інші оповідання	1·40	„
4. Гю де Монасан. Дика пані і інші оповідання	1·30	„
5. І. Франко. Полуйка і ин. борисл. оповідання	1·40	„
6. Н. Кобринська. Дух часу і інші оповідання	1·60	„
7. Кнут Гамсун. Голод, роман	2·20	„
8. Леся Українка. Думи і мрії. Поєзії	1·60	„
9. С. Ковалів. Громадські промисловці, опов.	1·60	„
10. Уїлліям Шекспір. Гамлет, принц данський	1·80	„
11. Генрик Понтонпідан. Із хат. Оповідання	1·40	„
12. Богдан Ленкий. З житя. Оповідання	1·20	„
13. Гергарт Гауптман. Візник Геншель	1·60	„
14. М. Коцюбинський. В путах шайтана. Оповід.	1·60	„
15. У. Шекспір. Приборкана гоструха	1·40	„
16. Панас Мирний. Лихі люди	1·40	„
17. Короленко. Судний день	1·20	„
18. У. Шекспір. Макбет	1·60	„
19. К. Гуцков. Урієль Акоста	1·40	„
20. У. Шекспір. Коріолян	1·80	„
21. Михайло Яцків. В царстві Сатани	1·60	„
22. Панас Мирний. Морозенко	0·90	„
23. Леся Мартович. Нечитальник	1·60	„
24. М. Коцюбинський. По людському, оповідання	2·00	„
25. В. Оркан. Скапаний сьвіт, драма	1·00	„
26. Василь Стефаник. Дорога, новелі	1·60	„
27. У. Шекспір. Юлій Цезар	1·60	„
28. Л. Толстой. Відродженя, (3 томи)	3·60	„

29.	К. Гавлічек Боровский. Вибір поезий . . .	1·60	„
30.	Ф. Заревич. Хлопська дитина	1·80	„
31.	І. Франко. Коваль Бассім	1·60	„
32.	У. Шекспір. Антоній і Клеопатра	1·80	„
33.	Е. Тимченко. Калевала	3·00	„
34.	О. Катренко. Пан Природа і ин. оповідання . . .	1·40	„
35.	У. Шекспір. Багато галасу з нечевля	1·60	„
36.	Іван Франко. Сім казок, новелі	1·40	„
37.	Сидір Воробкевич. Над Прутом, поезії	1·60	„
38.	Уїллїям Шекспір. Ромео і Джульєта	1·80	„
39.	К. Сроковський. Оповідання	1·40	„
40.	А. Кримський. Пальмове гилля, поезії на лучшим папері і в лучшій оправі 3·00 К.	2·00	К.
41.	О. Кониський. Молодий вік Макс. Одинця	2·00	„
42.	Гю де Монасан. Горля і иньші оповідання	1·30	„
43.	В. Кравченко. Буденне жите. Оповідання	2·00	„
44.	Уїллїям Шекспір. Король Лір	1·80	„
45.	Д. Лукіянович. За Кадильну, повість	3·00	„
46.	Г. Гайне. Подорож на Гарц	1·20	„
47.	І. Франко. Захар Беркут (брош. 1·20) К. опр.	1·60	„
48.	У. Шекспір. Міра за міру	1·40	„
49.	М. Коцюбинський. Поєдинок і ин. опов.	2·00	„
50.	О. Стороженко. Марко проклятий, поема	1·40	„
51.	С. Ковалів Оповідання кн. III. (друкуєть ся).		
52.	І. Франко. Voа Constrictor (друкуєть ся)		
53.	Р. Кіплінг. Мауглі (друкуєть ся).		
54.	П. Мирний. Лихо старе і новочасне (друкуєть ся)		
55.	Е. Золя. Жерміналь (друкуєть ся)		

Ціни подані за оправні примірники. Брошурованих не продаєть ся.

У другій серії, „Науковій Бібліотеці“, вийшли:

1.	Кароль Кавцкі, Народність і її початки	0·60	К.
2.	Фр. Енгельс, Людвік Фаєрбах	0·50	„
3.	Фр. Енгельс, Початки родини, приватної власности і держави	1·50	„

4. Ш. Сеньобó, Австрия в XIX століттю	0·80	"
5. В. Будзиновський, Хлопська посілість брош. оправлена	2·00 2·40	" "
6. К. Флямаріон, Про небо	2 00	"
7. М. П. Драгоманов, Переписка, т. I.	1·80	"
8. С. Степяк, Підземна Росія	3 00	"
9. Адріян, Аграрний процес у Добростанах	1 00	"
10. Г. Тен, Фільософія штуки	1 00	"
11. Феріср. Дарвінізм (друкується)		
12. Інґрем. Історія політ. економії (друкується)		

Брошуру другої серії не оправляєть ся.

У третій серії „Літературно-Науковій Бібліотеці“
вийшли:

1. М. Грушевський, Хмельницький і Хмельнич- чина	0·20	К.
2. Курцій Руф, Фільотас	0·20	"
3. В. Наумович, Величина звіздяного сьвіта.	0·15	"
4. Панає Мирний, Лови	0·06	"
5. І. Пулюй, Непропаца сила	0·20	"
6. М. Грушевський, Бех-Аль-Джугур.	0·10	"
7. І. Раковський, Вік нашої землі.	0·10	"
8. А. Чехов, Каштанка	0·15	"
9. М. Драгоманів, Мик. Ів. Костомарів	0·15	"
10. Е. Золя, Напад на млин	0·20	"
11. І. Пулюй, Нові і перемінні звізди	0·15	"
12. Г. Квітка, Маруся	0·50	"
13. М. Левицький, Умова для селян. спілок	0·20	"
14. П. Куліш, Оріся.	0·06	"
15. М. Кистяковська, Іван Гус	0·20	"
16. О. Стороженко, Оповідання. I.	0·20	"
17. В. Барвінський, Досліди з поля статистики	0·20	"
18. В. Короленко, Ліс шумить	0 20	"
19. І. Франко, Шевченко в польській рев. легенді	0·40	"
20. В. Гіґó, Кльод Іе	0·25	"
21. Е. Еґан, Руські селяни на Угорщині	0 25	"
22. П. Мирний, Лихий попутав	0·40	"

23. А. Д. Уайт, Розвій географічних поглядів.	0:30	К.
24. Ів. Франко, Украдене щастя	0:50	"
25. С. Єфремов, Національне питання в Норвегії	0:30	"
26. П. Ніщинський, Гомерова Іліяда (1 пісня)	0:30	"
27. М. Драгоманів, Два учителі	0:40	"
28. Е. Золя, Повінь	0:30	"
29. С. Томашівський, Київська козаччина 1855 р.	0:10	"
30. П. Ніщинський, Гомерова Іліяда (2 пісня)	0:35	"
31. Т. Масарик, Ідеали гуманности	0:35	"
32. Люкіян, Юпітер у клопотах	0:35	"
33. М. Костомарів, Письмо до ред. „Колокола“	0:20	"
34. М. Гоголь, Вій...	0:40	"
35. І. Раковський, Вулкани	0:20	"
36. Г. Фльобер, Іродіяда	0:30	"
37. О. Терлецький, Москвофіли й народовці	0:30	"
38—39. І. Тургенєв, Ася	0:40	"
40. Л. Боровиковський, Маруся	0:25	"
41—42. Данте Алігері, Пекло, пісня I—X	0:40	"
43—45. В. Олехнович, Раси Європи	0:70	"
46—48. Л. Толстой, Крайцерова соната	0:90	"
49—50. О. Бодянський, Українські казки	0:50	"
51. Е. Золя, Смерть Олівіє Бекає	0:25	"
52. А. Уайт, Розвій астроном. поглядів	0:45	"
53. Гомер, Іліяда (3 пісня)	0:25	"
54. А. Міцкевич, Лист до братів Галичан (друкуєть ся)		
55. Л. Толстой, Смерть Івана Іліча (друкуєть ся).		

Приготовляють ся до друку:

Ф. Буер, Звіролов.

Е. Врайтенбах, Нарис біології в XIX ст

Ф. Достоевський: Грач.

В друку: Антологія укр.-руської поезії від смерти Шевченка під ред. д-ра Ів. Франка, з оригілюстраціями Ю. Панькевича. (Видане люксове.)

Адреса: Львів, ул. Чарнецького ч. 26.

Хто купує за готівку нараз усі книжки видані доси, дістає 25% рабату.

B-506

Українсько-руська Видавнича Спілка

видала своїм накладом отсі друки, які
можна тільки в неї замовляти:

Контракти купна і продажі:

	Ціна лібри
1. Вз. I. На білім папері	1.— К.
2. " II. " " "	1.— "
3. " III. " " "	1.— "
4. " I. На сірім папері	0·80 "
5. " II. " " "	0·80 "
6. " III. " " "	0·80 "

Табулярні друки:

7. I. Б. Табулярний скрипт	0·80 "
8. II. Б. " " "	0·80 "
9. I. Б. Рубрум до таб. скр.	0·40 "
10. II. Б. " " " "	0·40 "

Друки до процесу:

11. I. Повновасть до процесу	0·40 "
12. II. Позви дрібні	0·60 "
13. III. " о нак. заплати	0·80 "
14. IV. " о екзекуцію на движ.	0·80 "
15. V. " " " " недвиж.	0·80 "
16. Рубрум до позву II.	0·40 "
17. " " " III.	0·40 "
18. " " " IV.	0·40 "
19. " " " V.	0·40 "
20. Рахунок із канцелярії адвоката	0·40 "

Ціна 25 сотників.

2003

178702

B 506

1